

REMISSYTTRANDE

Ert Dnr: Fi2020/03342

Vårt Dnr: 2020_28

2020-12-30

Finansdepartementet

Skatte-och tullavdelningen, Enheten för
mervärdesskatt och punktskatter

Jonas Ljungberg

REMISSVAR BETÄNKANDET SKATT PÅ ENGÅNGSARTIKLAR (SOU 2020:48)

IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige företräder 1 400 svenska och utlandsägda företag med cirka 70 000 medarbetare. Bland våra medlemsföretag finns tillverkare och leverantörer av kemikalier och plastprodukter. Vissa av dem tillverkar muggar och livsmedelsbehållare av plast i Sverige och påverkas därför mycket av den föreslagna skatten. Utredningen har dock inte tagit med dessa företag i konsekvensbedömningen, vilket bara är ett av flera brister i konsekvensbedömningen.

Våra företag är en del i värdekedjan för mat och dryck för avhämtning. I vårt remissvar fokuserar vi på de delar som specifikt berör våra medlemsföretag. I övrigt hänvisar vi till remissvaret från Svenskt Näringsliv, som har ett övergripande perspektiv på hela värdekedjan, och remissvaren från andra branschorganisationer i värdekedjan som Visita, Livsmedelsföretagen och Svensk Handel.

SAMMANFATTNING AV VÅRA SYNPUNKTER

Vi avstyrker förslaget på skatt eftersom skatten inte uppfyller målsättningen enligt uppdraget. Skatten skulle inte bli ett ändamålsenligt styrmedel för att understödja en övergång till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi. Den är inte heller ett bra styrmedel för att minska nedskräpningen eftersom den inte leder till beteendeförändringar gällande nedskräpning. Dessutom finns det redan styrmedel för nedskräpning. Det är inte heller säkert att skatten kommer att minska användningen av engångsartiklar eller förebygga avfall och bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Vi avråder regeringen från att införa den föreslagna skatten eftersom den skulle vara kontraproduktiv. Branschen ställer redan om till en mer cirkulär och resurseffektiv hantering inom denna del av livsmedelshanteringen och skatten snarare hindrar än stödjer detta arbete. Dessutom är redan en rad politiska initiativ på gång för att skapa en resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi. Bland annat har regeringen presenterat den s.k. bokstavsutredningen (M 2019:A) om hur engångsplastdirektivet ska införlivas i svensk rätt. Här finns flera åtgärder för muggar och livsmedelsbehållare. Som Engångsartikelutredningen själv konstaterar är det olämpligt att flera styrmedel träffar samma produkt.

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige AB
Storgatan 19
Box 55915 | 102 16 Stockholm

Telefon: +46 (0)10-455 38 50
info@ikem.se
www.ikem.se

Styrelsens säte: Stockholm
Org.nr: 556865-4650

Vi anser att nyttan med engångsprodukter i plast inte har beaktats i tillräckligt hög grad. Inte heller har alla användningsområden uppmärksammats. Engångsartikelutredningen skriver visserligen att förpackningar i plast fyller viktiga funktioner framför allt när det gäller säker förvaring och transport av livsmedel, och att plastförpackningar många gånger förhindrar matsvinn eftersom maten håller längre. Däremot har man missat andra viktiga aspekter som att muggar och livsmedelsbehållare i plast är resurseffektiva eftersom de kan tillverkas tunna med lite material. En fördel för plasten gentemot andra material blir därför staplingsbarheten som leder till transportoptimering i både volym och vikt. Staplingsbarheten maximerar också arbetsutrymmet i exempelvis restaurangköket eller delikatessdisken både före, under och efter användning. En annan fördel med plasten är att den kan vara genomskinlig. Ett område som utredningen missat är hälso- och sjukvården där plastmuggar fyller en viktig funktion genom att de är resurseffektiva och hygieniska. Det går åt lite material per mugg och staplingsbarheten minimerar utrymmesbehovet.

Vi anser att Engångsartikelutredningen inte har varit materialneutrala utan har särbehandlat plasten på ett negativt sätt. Enligt Kommittédirektivet skulle utredningen utreda hur en miljöskatt på engångsartiklar kan utformas och skatten skulle bland annat omfatta engångsartiklar som innehåller plast men även andra material som inte är fullständigt biologiskt nedbrytbara och leder till nedskräpning och andra negativa miljöeffekter. Engångsartikelutredningen har dock bara fokuserat på plast och vi anser att skälet till detta inte är välunderbyggt.

Konsekvensbedömningen har helt missat att det finns företag som tillverkar muggar och livsmedelsförpackningar i Sverige och som därför synnerligen skulle påverkas av skatten. Man belyser inte heller den viktiga användningen av muggar inom hälso- och sjukvården. Där är det inte möjligt att byta ut till flegångsprodukter pga. hygienaspekter och smidighet.

Vi konstaterar därför att den föreslagna skatten inte är ett ändamålsenligt styrmedel för att uppnå den angivna målsättningen i uppdraget till utredningen.

Om regeringen går vidare med utredningens förslag på skatt är motivet bara att fylla statskassan, inte att värna miljön. Skatten riskerar därför att undergräva förtroendet för både skatteinstrumentet och politiken. Skatten kommer att leda till att Sverige backar i utvecklingen mot en mer cirkulär och biobaserad ekonomi för plasterna. Den skickar också en signal till näringslivet att det inte lönar sig att vara proaktiv.

Nedan utvecklar vi våra argument ytterligare:

1 Branschen ställer redan om

Arbetet till mer cirkulära material- och produktflöden är viktigt för IKEM och våra medlemsföretag. Vår bransch har en central roll i utvecklingen mot den cirkulära ekonomin och vi ser stora möjligheter, har höga ambitioner och vill axla en drivande roll. Gemensamt inom EU har branschen presenterat flera frivilliga åtaganden kopplat till EU-kommissionens plaststrategi¹. Vi är också mycket engagerade i kommissionens initiativ Circular Plastics

¹ <https://www.plasticseurope.org/en/focus-areas/our-commitment/commitments>
<https://www.plasticsconverters.eu/post/2018/01/16/european-plastics-industry-works-towards-50-plastics-waste-recycling-by-2040>

Alliance, som ska öka användningen av återvunnen plast upp till 10 miljoner ton per år inom EU fram till 2025².

I Sverige har vi producenter inom Svensk Plaståtervinning gjort åtagandet Plastsprånget 2025³. Det handlar om att uppnå EU:s återvinningsmål om 55 % återvinning av alla plastförpackningar redan år 2025 – fem år tidigare än EU:s uppsatta återvinningsmål. Det handlar om att förpackningarna ska vara återvinningsbara, ökad insamling och sortering mm.

Vår svenska tillverkare av muggar och livsmedelsbehållare har under en längre tid arbetat för att minska mängden material för samma funktion, börjat använda återvunnen plast samt ökat andelen förnybart material. De muggar och livsmedelsbehållare i plast som tillverkas är redan designade för att vara återvinningsbara och de ingår i producentansvaret för förpackningar. Företaget samarbetar även i utvecklingsprojekt med bio/hemkomposterbart material.

Branschen har också börjat införa tydlig märkning för att underlätta källsorteringen.

Svenskt Näringsliv, Visita och Svensk Handel ger i sina remissvar ytterligare exempel på hur näringslivet redan ställer om.

2 Den föreslagna skatten skulle inte bli ett ändamålsenligt styrmedel för att understödja en övergång till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi

Det är tydligt att den föreslagna skatten inte skulle bli ett ändamålsenligt styrmedel och stödja branschens i det pågående arbete för en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi. Exempel på detta är att:

- den föreslagna skatten är lika hög oavsett om plasten är fossil, biobaserad eller återvunnen - därför är den inget styrmedel för en mer cirkulär och biobaserad ekonomi.
- den föreslagna skatten ger inte incitament att använda mindre material eller att minska storlek och vikt på förpackningen – därför är den inget styrmedel för mer resurseffektivitet.
- den föreslagna skatten gynnar inte muggar och livsmedelsbehållare som är designade för att vara återvinningsbara – en viktig förutsättning för ökad cirkularitet.
- den föreslagna skatten undantar inte muggar och livsmedelsbehållare som ingår i ett pantsystem eller på annat sätt inte förväntas bidra till nedskräpning.
- den föreslagna skatten omfattar inte heller alla material som dessa engångsprodukter kan tillverkas i. Skatten kan därför lika väl styra mot produkter som kräver mer resurser och inte är biobaserade (något som också Naturvårdsverket lyfter upp i sitt remissvar)

Engångsartikelutredningen anser att frågan om en differentiering av skatten är viktig men bedömer att det saknas möjligheter till kontroll och spårbarhet vilket skulle krävas för en differentierad skatt. Samtidigt skriver man att det pågår arbete med bland annat globala standarder som skulle möjliggöra en differentiering. Vi ifrågasätter därför varför utredningen ändå föreslår en skatt trots att den inte kan styra till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi.

² https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/circular-plastics-alliance_en

³ <https://www.svenskplastatervinning.se/om-svensk-plastatervinning/>

3 Skatten skulle hindra branschens omställning

Omställningen till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi är inte gratis. Idag kostar biobaserad eller återvunnen plast mer än den fossila, det handlar både om inköpspris, logistik och utvecklingskostnader. För att minska effekterna av den mycket höga skatt som föreslås kan branschen tvingas att gå tillbaka till den fossila plasten som är billigare.

Svenska företag är proaktiva men eftersom skatten inte understödjer arbetet till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi kan den slå ut svensk tillverkning av muggar och livsmedelsbehållare. Skatten kommer att leda till att Sverige backar i utvecklingen mot en mer cirkulär och biobaserad ekonomi för plasterna i stället för att främja denna. Den skickar också en signal till näringslivet att det inte lönar sig att vara proaktiv. Detta blir en upprepning av skatten på plastpåsar som decimerat den svenska tillverkningen som var världsledande ur miljösynpunkt och en viktig avsättning för återvunnen plast.

4 En rad politiska initiativ är redan på gång som omfattar muggar och livsmedelsbehållare

I kapitel 4 beskriver Engångsartikelutredningen den politik som driver på omställningen till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi såväl i Sverige som internationellt. Det framgår tydligt att det sker mycket inom området, och då har ändå utredningen missat några viktiga initiativ som vi nämner längre fram i remissvaret under synpunkter på specifika delar av betänkandet.

Det som hänt sedan betänkandet överlämnades är att regeringen den 15 december presenterade den s.k. bokstavsutredningen (M 2019:A) som haft i uppgift att se över hur engångsplastdirektivet ska införlivas i svensk rätt. Bland förslagen i bokstavsutredningen finns flera som omfattar åtgärder för muggar och livsmedelsbehållare. Vi är kritiska till att regeringen inte koordinerade bokstavsutredningen och Engångsartikelutredningen. Det har nu resulterat i att det finns förslag på flera styrmedel som träffar samma produkter.

Trots att Engångsartikelutredningen konstaterar att det ofta är olämpligt att flera styrmedel träffar samma produkt väljer man ändå att föreslå en skatt på muggar och livsmedelsbehållare, som redan omfattas av producentansvaret för förpackningar och kommer att påverkas vid implementeringen av engångsplastdirektivet.

5 Skatt är inte ett ändamålsenligt styrmedel för att minska nedskräpningen av engångsartiklar

Vi anser att politiken borde fokusera på att minska nedskräpningen istället för att minska effekterna av den. I ett cirkulärt och resurseffektivt samhälle kan inte nedskräpning accepteras och vi behöver material som är hållbara och kan återvinnas många gånger.

Det finns redan ett styrmedel mot nedskräpning och vi ifrågasätter varför Engångsartikelutredningen inte konstaterade att det inte behövs flera styrmedel mot samma mål. Däremot är det bra att Engångsartikelutredningen har analyserat hur efterlevnaden av förbudet mot nedskräpning kan förbättras.

Dessutom är skatt inte ett ändamålsenligt styrmedel för att minska nedskräpningen. I betänkandet presenteras en studie som Naturvårdsverket har gjort om varför nedskräpning sker. Enligt denna kan nedskräpning ofta förklaras av tre huvudsakliga aspekter: sociala normer, bekvämlighet och otydligt ansvar. En skatt kommer dock inte att påverka någon av dessa tre aspekter.

I stället för att försöka bidra till beteendeförändringar gällande nedskräpningen vill Engångsartikelutredningen med skatten bara minska mängden engångsprodukter samt att dessa ska vara i material som lättare bryts ned i naturen. Vi anser att detta är fel sätt att hantera nedskräpningsproblematiken på.

Vi ifrågasätter också Engångsartikelutredningens antagande att den negativa miljöpåverkan som orsakas av nedskräpning av artiklar i plast ska minska "när dessa byts ut mot plastfria material som lättare bryts ned i naturen." Hur kan man anta detta när skatten inte påverkar vilka material som platen byts ut till eller att dessa skulle vara mer lättnedbrytbara.

Dessutom innebär EU:s engångsplastdirektiv utökat producentansvar och medvetandehöjande åtgärder som ska minska nedskräpningen av bland annat de produkter som den föreslagna skatten ska omfatta.

6 Det är inte säkert att skatten minskar användningen av engångsartiklar eller förebygger avfall och bidra till minskade utsläpp av växthusgaser

Enligt Engångsartikelutredningen ska skatten leda till en minskad användning av engångsartiklar. Vi anser att utredningen i sitt ställningstagande har missat viktiga aspekter.

För det första är det inte säkert att skatten minskar användningen av engångsartiklar eftersom den inte omfattar alla material som dessa produkter kan tillverkas i. Skatten är så hög att den lika gärna kan leda till en övergång till engångsartiklar i alternativa material och att avfallsvolymer och utsläppen av växthusgaser ökar.

För det andra har skatten ingen påverkan på hur många gånger flergångsprodukterna skulle används. Så även om skatten skulle leda till en övergång till flergångsprodukter är det inte säkert att det skulle minska förbrukningen av resurser, avfallsvolymer eller utsläppen av växthusgaser. Utredningen konstaterar själva att för detta krävs att flergångsalternativen används tillräckligt många gånger.

Detta visar åter på att skatt inte är ett bra styrmedel.

7 Nyttan med engångsprodukter och fördelen med plast

Det är positivt att Engångsartikelutredningen lyfter fram nyttan med engångsförpackningar i plast. Man skriver bland annat att en viktig förklaring till den stora ökningen av mängden engångsförpackningar i plast är att de fyller viktiga funktioner framför allt när det gäller säker förvaring och transport av livsmedel. Man nämner att plastförpackningar många gånger förhindrar matsvinn eftersom de gör att maten håller längre. Som exempel tas en studie från Karlstad universitet som visar att förpackningens utformning spelar stor roll för matsvinnet. Portionsförpackat är bättre för klimatet, även om mer förpackningsmaterial används. Det viktiga är i stället att förpackningarna designas för att kunna återvinnas i högre grad.

Vi vill ytterligare poängtera fördelarna med livsmedelsförpackningar i plast som kan sammanfattas i att de är säkra, smidiga och ger lång hållbarhet för livsmedelsprodukter. Det finns ingen risk för skador vid beröring av kanten på en plastbehållare och det finns ingen risk att kontaminera en arbetsplats med trasigt glas. Staplingsbarheten maximerar transporter och arbetsutrymmet i köket både före, under och efter användning. Syrebarriärskyddet hos en plastförpackning gör att livsmedlet får en lång hållbarhet, även efter att förpackningen har öppnats. De kan också återanvändas och återvinnas.

Engångsartiklar är också hygieniska. En viktig fråga då konsumenten tar med egen mugg eller livsmedelsbehållare är vem som ansvarar för livsmedelssäkerheten. Idag har restaurangägaren ansvaret för att avgöra om det finns risk för att livsmedel smittas eller smutsas ner och kan av just den anledningen neka någon att använda egen förpackning.

Inom hälso- och sjukvården fyller också plastmuggar en viktig funktion genom att de är resurseffektiva och hygieniska. Det går åt lite material per mugg och staplingsbarheten minimerar utrymmesbehovet.

Det finns företag vars hela affärsidé bygger på att avhjälpa matsvinnproblematiken och dessa initiativ bygger på engångsförpackningen.

Det finns också en stor andel företagare som bedriver sin verksamhet i delar av landet med ytterst dåligt utbyggd infrastruktur. För vissa företag i besöksnäringen är engångsalternativ det enda alternativet då vatten och disk möjligheter saknas.

8 Negativ särbehandling av plast

Enligt Kommittédirektivet skulle utredningen utreda hur en miljöskatt på engångsartiklar kan utformas och skatten borde bland annat omfatta engångsartiklar som innehåller plast samt därutöver även omfatta motsvarande engångsartiklar bestående av andra material, som inte är fullständigt biologiskt nedbrytbara, och leder till såväl nedskräpning som andra negativa miljöeffekter. På sidan 18 i betänkandet står att "Vi har inte funnit tillräckligt starka argument för att utsträcka det skattepliktiga området till engångsartiklar utan plast". Underlaget till detta ställningstagande finns på sidan 174 där det står "Det finns också risker med att inte inkludera andra material i skatten. En konsekvens kan vara att engångsartiklar av plast ersätts med produkter av inte förnybara råvaror och som inte bryts ned i naturen. Exempel på det är produkter av glas och aluminium. De senaste årens utveckling har dock gått mot allt större användning av förnybara material och risken för en övergång till material som inte är förnybara är troligen liten." Vi anser att denna slutsats inte är välunderbyggd. Med tanke på den höga skatten blir alternativa material mer konkurrenskraftiga.

På flera ställen i betänkandet framförs bedömningar liknande denna "Klart är att engångsartiklar så som de produceras, används och hanteras i dag ofta är ett dåligt alternativ. Det gäller särskilt om de är gjorda av plast." (sidan 160). Det finns dock ingen beskrivning i betänkandet till hur man kommer fram till denna bedömning. Vi anser att Engångsartikelutredningen inte har varit materialneutrala utan har särbehandlat plasten på ett negativt sätt.

Den negativa särbehandlingen av plast är väldigt tydlig i avsnitt **3.2.3 Vanliga material till engångsartiklar**. Här gör man inte en likvärdig beskrivning av de olika materialen. Plast beskrivs på nio sidor medan papper, trä, bambu ägnas 18 rader, metall 19 rader och glas 25 rader. Vi belyser detta mer längre fram i remissvaret under synpunkter på specifika delar av betänkandet. Även i kapitel **6 Vägval** är det engångsartiklar av plast som man fokuserar på.

9 Konsekvensbedömningen

Engångsartikelutredningen har i konsekvensbedömningen helt missat att det finns företag som tillverkar muggar och livsmedelsförpackningar i plast i Sverige och som därför synnerligen skulle påverkas av skatten. Tillverkningen sker på mindre orter och blir därför speciellt viktig för arbetstillfällena där. Uppskattningsvis rör det sig om ett 100-tal arbetstillfällen som hotas.

Eftersom utredningen missat att vi har en betydande tillverkning av muggar och livsmedelsförpackningar i plast i Sverige har man också fel i analysen av klimateffekterna. Här påstår man att övergången till flergångsalternativ skulle innebära minskade transporter eftersom "En stor del av engångsartiklarna importeras och transporteras långa sträckor." Vår bedömning är att skatten snarare leder till ökade transporter eftersom den styr mot produkter som inte tillverkas i Sverige idag.

Konsekvensbedömningen har också missat användningen av muggar inom hälso- och sjukvården. Där är det inte möjligt att byta ut till flergångsprodukter pga. hygienaspekter och smidighet. Den föreslagna skatten skulle bara leda till en övergång till engångsmuggar i papper som även innehåller plast och som till största del importeras. Det skulle leda till både ökade kostnader för vården och ökade avfallsvolymer.

SYNUNKTER PÅ OLIKA DELAR AV BETÄNKANDET

3 Bakgrund

3.2.3 Vanliga material till engångsartiklar

I detta avsnitt blir det väldigt tydligt att Engångsartikelutredningen har särbehandlat plasterna på ett negativt sätt. Man gör verkligen inte en likvärdig beskrivning av de olika materialen. Plast beskrivs på nio sidor medan papper, trä, bambu ägnas 18 rader, metall 19 rader och glas 25 rader. För plast har man till exempel ett helt avsnitt om "*Plastens miljöeffekter*" vilket man inte har för de andra materialen. Ett annat konkret exempel är att utredningen tar upp följande för biobaserade plaster "Dessutom är det så att grödorna som används till biobaserade plaster tar mark i anspråk som potentiellt kan konkurrera med annan markanvändning och de kräver vatten, bekämpningsmedel och leder till direkt och indirekt markpåverkan samt påverkan på biologisk mångfald och växthusgasutsläpp." Däremot skriver man inget negativt om produktionen av fiberbaserade material trots att man hade kunnat ta upp samma argument. För dessa material skriver man istället bara positivt att "Fiberbaserade material består av en förnybar råvara som binder koldioxid när trädet växer och som sedan lagras i produkten."

I inledningen står det att "Majoriteten av engångsartiklar är helt eller delvis av plast". Det hade varit klädsamt med en referens till detta påstående. Annars borde det stå att det är utredningens bedömning.

På sidan 62 tar utredningen upp plasters nedbrytbarhet på ett lite väl generaliserande sätt. Man skriver bland annat "Varken traditionella plaster baserade på olja eller plaster baserade på förnybara ämnen försvinner dock om de hamnar i naturen eller i havet." Även om vi inte anser att problemet med nedskräpning ska lösas genom att man går över till nedbrytbara material så vill vi öka kunskapen om materialgruppen plast. Fördelen med plasterna är att polymerkedjorna kan designas så att plasterna får de egenskaper man vill ha. Det finns till exempel plaster i dag som är vattenlösliga och lättnedbrytbara. Detta är egenskaper som till exempel används i tvättpåsar inom sjukvården eller för maskindisktabletter.

Ett annat exempel är påståendet "Även s.k. biologiskt nedbrytbara och komposterbara plaster kräver speciella förhållanden, som syre och mikroorganismer, för att brytas ner." Men detta gäller ju även andra organiska material. Papper och trä bryts inte heller ner utan syre och mikroorganismer. (dock kan både plaster och papper/trä brytas ner av energin i UV-strålar).

Sedan står "Vi använder alltså ett material som är utformat för att hålla i hundratals år för produkter som vi ibland bara använder i några minuter." Vi tycker att utredningen har ett snävt synsätt. "bara använder i några minuter" – beror på vad vi menar med använder. En livsmedelsbehållare kanske bara innehåller mat en kortare stund men den ska samtidigt hålla från tillverkaren till dess den ska användas. Vidare vill vi ju också kunna återvinna materialen ett antal gånger. Ju hållbarare plasterna är desto fler gånger kan vi återvinna dessa.

På sidan 63 står "Då skulle plasten bli en kolsänka i stället för att vara en klimatbov." Det är faktafel att kalla plasten för en klimatbov. Dagens användning av plast inom EU leder till att vi minskar klimatutsläppen runt 15 gånger mer än vad som släpps ut vid tillverkning och avfallshantering av plasterna⁴. Vägen framåt är därför inte att minska användningen av plast utan att återvinna all plast, minska koldioxidutsläppen vid tillverkningen samt tillverka plast från koldioxid eller förnybara råvaror. I detta sammanhang vill vi också nämna att redan i dag tillverkas plast från infångad koldioxid. I november gick L'Oréal ut med att man lanserar världens första kosmetikaförpackning i plast som tillverkats av infångad koldioxid från industriutsläpp⁵. Sedan flera år tillbaka tillverkar Covestro plast till madrasser av infångad koldioxid, och nu har man fortsatt med plast till sportgolv och bilinredning⁶.

På sidan 64 står "Om användningen av plast fortsätter att öka i nuvarande takt fram till år 2050 bedöms plastindustrin komma att stå för 20 procent av den totala oljeanvändningen i världen." Vi anser att detta är ett felaktigt antagande eftersom plastindustrin arbetar för att återvinna all plast och att råvarorna ska vara förnybara eller återvunna⁷.

På sidan 66 upprepas påståendet att "Om användningen av plast fortsätter att öka i nuvarande takt fram till år 2050 bedöms plastindustrin komma att stå för 20 procent av den totala oljeanvändningen i världen."

Det som Engångsartikelutredningen helt missat vid beskrivningen av "*Plastens miljöeffekter*" (sidan 66 - 67) är att användningen av plast leder till att vi minskar avfallsvolymer, användningen av energi samt utsläppen av koldioxid. En omfattande studie har visat att om all plast som används i Europa skulle bytas ut mot andra material där det är möjligt, skulle koldioxidutsläppen öka med 61 procent, energianvändningen öka med 59 % och avfallsvolymer nästan fyrdubblas⁴.

⁴ "The impact of plastics on life cycle energy consumption and greenhouse gas emissions in Europe" denkstatt GmbH, Summary report June 2010

⁵ <https://www.loreal.com/en/news/group/lanzatech-total-and-loreal/>

⁶ <https://www.covestro.com/en/sustainability/lighthouse-projects/co2-dreams>

⁷ <https://www.plasticseurope.org/en/focus-areas/our-commitment/commitments>
<https://cefic.org/a-solution-provider-for-sustainability/>
<https://www.plasticsconverters.eu/post/2018/01/16/european-plastics-industry-works-towards-50-plastics-waste-recycling-by-2040>
<https://www.plasticsconverters.eu/post/2018/12/06/plastics-strategic-research-and-innovation-agenda-in-a-circular-economy>

4 Regelverk, åtgärder och initiativ

4.5 Cirkulär ekonomi och åtgärder mot cirkularitet och resurseffektivitet i Sverige samt EU

Här tar Engångsartikelutredningen upp initiativet en europeisk plastpakt men missar EU-kommissionens initiativ Circular Plastics Alliance⁸ (CPA). Alliansen täcker hela värdekedjorna för plast och omfattar över 245 organisationer som representerar industri, akademi och offentliga myndigheter. IKEM är en av dessa.

Arbetet inom CPA är mycket viktigt för att kunna genomföra Strategin för plast i en cirkulär ekonomi och målet att öka EU:s marknad för återvunnen plast till 10 miljoner ton år 2025. Flera av åtagandena har redan publicerats och ytterligare några kommer att publiceras i början av 2021. De som publicerats är:

- en arbetsplan för design för återvinning. Denna arbetsplan listar 19 plastprodukter som CPA kommer att göra mer återvinningsbara. Om allt plastavfall som genererats av dessa 19 plastprodukter samlades in för återvinning, skulle det vara tillräckligt för att uppnå målet om 10 miljoner ton.
- En lägesrapport för insamlat och sorterat plastavfall i Europa. Den visar att de fem industrisektorerna som anslöt sig till CPA står för över 70% av allt plastavfall som samlas in i Europa varje år (dvs. 21 miljoner ton).
- en FoU-agenda för cirkulär plast. Denna agenda beskriver sju ”strategiska FoU-behov” (gemensamma för de fem industrisektorerna representerade i CPA) samt en serie ”specifika FoU-behov” (specifikt för en eller två industrisektorer).

4.6 Privata initiativ och trender i samhället på temat hållbarhet och cirkularitet

Här saknas flera initiativ från näringslivet som till exempel Plastsprånget och Svensk Dagligvaruhandels färdplan mot fossilfria och materialåtervinningsbara plastförpackningar till 2030⁹.

Plastsprånget 2025¹⁰ har vi producenter inom Svensk Plastindustri presenterat och det innebär att vi jobbar för att Sverige redan år 2025 ska ha uppnått målet om 55 % återvinning av alla plastförpackningar – fem år tidigare än EU:s uppsatta återvinningsmål.

6 Vägval

6.1 Inledning

Här skriver Engångsartikelutredningen att ”I första hand handlar vårt uppdrag om engångsartiklar av plast, men direktiven ger vissa öppningar för att föreslå åtgärder för engångsartiklar av andra material.” Vi tolkar inte uppdraget på samma sätt och tycker att det är fel att utredningen inte varit materialneutrala.

⁸ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/circular-plastics-alliance_en

⁹ <https://www.svenskdagligvaruhandel.se/dagligvaruhandelns-fardplan-mot-fossilfria-och-materialatervinningsbara-plastforpackningar-till-2030/>

¹⁰ <https://www.svenskplastatervinning.se/om-svensk-plastatervinning/>

6.3 En skatt på alla engångsartiklar av plast

Återigen ett exempel på att Engångsartikelutredningen inte varit materialneutrala när man fokuserar på alla engångsartiklar av plast.

8 Muggar och livsmedelsbehållare

8.2.3 Vad vet vi om miljöeffekterna från dessa engångsartiklar?

Under **Resursförbrukning** står att ”Muggar och livsmedelsbehållare för engångsbruk tillverkas främst utanför Sverige. Den största delen importeras alltså.” Detta stämmer dock inte för muggar och livsmedelsbehållare i plast där vi har en betydande tillverkning i Sverige.

8.2.4 Vad vet vi om drivkrafter och beteenden som orsakar miljöproblemet?

Enligt Engångsartikelutredningen är den viktigaste orsaken till överkonsumtionen av muggar och livsmedelsbehållare att kostnaderna för den miljöpåverkan som artiklarna orsakar i produktion, användning och avfallsled inte är internaliserade i priset.” Man försöker dock inte uppskatta vad den kostnaden skulle vara. Det är därför intressant att jämföra med den uppskattning som bokstavsutredningen (M 2019:A) har gjort om städkostnader. Enligt den är kostnaden för en engångsmugg 0,4 öre och för en engångsmatlåda 1,8 öre. Dessutom betalar producenterna redan en förpackningsavgift för dessa produkter som ingår i producentansvaret. De skattenivåer som Engångsartikelutredningen föreslår står därför inte i rimlig proportion till någon miljöpåverkan utan det handlar om en straffskatt på mat och dryck för avhämtning.

11 Förslagets konsekvenser

11.4.6 Effekter på klimatet

Här används uppgifter i tabell 7.1 som använder data för fossilbaserad plast. Därför skulle miljönyttan bli något annat om man räknade på biobaserad eller återvunnen plast.

Eftersom Engångsartikelutredningen har missat att vi har en betydande tillverkning av muggar och livsmedelsförpackningar i plast i Sverige har man också fel i utsagan om transporterna.

11.7.1 Tillverkare och importörer av engångsartiklar

Engångsartikelutredningen har tyvärr missat att det finns ytterligare företag som tillverkar muggar och livsmedelsförpackningar i plast i Sverige, utöver det företag som nämns och som tillverkar i EPS. Tillverkningen sker på mindre orter och blir därför speciellt viktig för arbetstillfällena där. Uppskattningsvis rör det sig om ett 100-tal arbetstillfällen som hotas vid denna tillverkning.

IKEM – Innovations- och Kemiindustrierna i Sverige

Lena Lundberg

Ansvarig plastråvarufrågor